

«1976an errezagoa zen Espainian euskaraz abestea gaur egun baino»

Solaskide ona da Gontzal Mendibil (Zeanuri, 1956), ia galderarik behar ez duen horietakoa. Kantagintzan emandako azken 40 urteek kulturgintzaren ikuspuntu zehatza eman diote. Proiektu ugarian murgilduta dabil, *Nire Bihotzak zure begiak ditu* (Elkar), disko berriaren zuzenekoak tarteko.

| MYRIAM GARZIA |

Argazkia: Monika del Valle / Argazki Press

40 urte kantuan. Bada kulturgintzari buruzko ikuspegi bat egiteko adina denbora.

1974an igo nintzen oholtzara lehen aldiz, eta handik gutxira, 1975ean, oraindik Franco bizirik zela, Madrilen egin genuen lehen diskoa. 1976an errazagoa zen Espainian euskaraz abestea gaur egun baino. Egun, zenbait espazio alternatibotan jo dezakezu baina, lehen bazegoen herrien arteko elkartasuna eta, euskaldunak aitzindariak ginen erresistentzia horretan askorentzat.

Oso gaztetan hasi nintzen kantatzen, mutil koskorra nintzela. Zeanurin, oso herri euskaldunean hazi nintzen, Gorbeia parez pare. Belarri onekoa izan naizenez, bost sei urterekin herriko abesbatzan sartu ninduten eta hamabi urterekin amamak erregalatu zidan gitarra. Nire erreferenteak Ez dok Amairuko kantariak ziren: Benito Lertxundi, Mikel Laboa, Xabier Lete... Beraien ondorengoa naiz ni.

Benito bera, edota Estitxu, Natxo de Felipe, euskal kantari asko lehiaketetan hasi ginen. Gogoan dut Abra Saria, adibidez, orduko “Operacion Triunfo euskalduna” [barre egin du]. 1973an irabazi nuen.

Ez dok Amairu mugimenduko kantari gehienak gipuzkoarrak ziren eta guk nahi genuen Bizkaian ere antzeko mugimendu bat sortzea. Lupe, Xeberri, Oihartzunak taldea,

Miren Aranburu... batzuk elkartu ginen, baina politika kontuak zirela-eta zapuztu zen dena.

Xeberriekin egindako *Zaurietatik diario* (1975) diskoaren garaiak ziren hoiiek. Ordukoak dira *Kapitalismoak* edota Bittor Kapanagak idatzi eta zuk musikatutako *Bagare*.

Xeberri bera orduan ezagutu nuen. Disko hori arrakastatsua izan zen oso, hainbat kantaldi egin genuen. Baina urte eta erdi baino ez ginen egon elkarrekin, 1976ko urrira arte. Gero beste formula batzuk etorri ziren, RRV mugimendua eta abar, eta kantautoreen

mugimendua apur bat moteldu zen. Baina, kontua ez da modarekin joatea, niri uniformetasuna ez zait batere gustatzen. Bakoitzak bere estiloa dauka, bai musikari dagokionez, baita literaturan ere, begira zenbat idazle on ditugun Euskal Herrian.

Artearen zentzuari buruz hitz eginez gero, eta horretaz gure Laboak asko zekien, gauza bat da ulermena eta bestea sentipena. Eta uste dut gu, euskaldunok, sentipenetatik mugitzen garela gehiago.

Antzerki musikatu arrakastatsua ere egin dituzu, tamaina handiko ikuskizunak: *Iparragierre*, *Olentzaro*, *Aita Arrupe*... Zaila da halako proiektuak aurrera ateratzea?

“Gauza bat da ulermena eta bestea sentipena. Eta uste dut gu, euskaldunok, sentipenetatik mugitzen garela gehiago”

Nire bihotzak zure begiak ditu hamalaugarren diskoa izan da Gontzal Mendibilentzat. Esperientzia duenaren segurtasunarekin hitz egin du, baita etengabe sortzen ari denaren grinarekin ere.

Beste formula bat da, tamaina handiko proiektu musikalak, orkestra, abesbatza, hainbat antzezlek eta abeslarik parte hartzen dute. Gaur egun, krisia dela-eta, halako proiektu handiak aurrera ateratzea zaila da baina, hala ere, egin beharrekoak dira. Iparra-girrerren musikalak 30.000 ikusle inguru izan zituen, euskal hiriburuetakoz zezen plazetan eta areto handietan egin baikenuen.

Loturirik ba al dago kulturaren eta politikaren artean? Iraganean bezala, aldarrikapenak badu lekurik egungo musikan?

Ez dut ikusten kultura folklore hutsa denik, kultura hori baino gehiago dela uste dut. Hitzari bere garrantzia eman behar zaio, eta ez bakarrik nola esan baizik eta zer esan, mezua garrantzitsua da. Autokritika egitekoan, askotan iruditzen zait, gaurko idazleek hizkuntza ondo erabiltzen dutela, baina gehiago dabiltzala euskararen lotetan, nola esan garrantzitsuagoa omen da zer esan baino.

Joseba Sarrionandiak idatzi dit azken disko abesti bat eta bigarren baten itzulpena

“Bizkaitarrok izan dugu garai batean konplexu dezente, gure euskara txarragoa ote zen”

egin. Badu ahalmen hori, oso ondo adierazten du, eta hala ere, mezurik badu. Niri horrelako olerkariak gustatzen zaizkit, zerbait sakona adierazten dutenak. Hitzak darabiltzagunok badugu sakontzeko aukera hori. Poema bat esku artera datorkidanean, beti ikusten dut ea musikarik duen barruan; eta ona bada, izaten du musikalitate hori.

Bide berean doaz hitza eta musika. Nire kasuan, normalean, lehenengo hitza eta gero musika egiten dut, hitzak emandako doinuan egiten dut abestia.

Bizkaieraz abestu izan duzu, baita nobela bat idatzi ere. Ez da oso gauza ohikoa. Ez al da gure euskalkia besteak bezain baliogarria gauzak adierazteko orduan?

Gainera, Arratiako hizkeraz idatzi nuen *Gorbeiko haizea* nobela. Duela hamar urte hil zitzaidan aita eta, nire hizkeran berari esan nahi nizkionak idatzi nituen, herriko istorioak, pentsaera eta bizimoduak. Eta egin nuen bizkaieraz, nire herriko hizkeran, nire aitari

ERDIKO KAIERA • GONTZAL MENDIBIL

egiten nion bezala. Bizkaiera ere badoa gorpuzten, zeren eta guk, bizkaitarrok, izan dugu garai batean konplexu dezente, gure euskara txarragoa ote zen, Euskara Batuak bizkaiera ahaztu zuen eta. Eta Bizkaiko euskara zaharretakoa da. *Gorbeiaiko kantak: Nire Txiki Polita* diskoan ere jaso nituen Arratia aldeko zenbait kanta.

Ondare hori jasotzea eta gaurkotzea garrantzitsua da?

Batez ere, gaurkotzea. Disko adierazgarria izan zen, banuen horri heltzeko gogo. Aurrera begira, egingo nuke beste bat antzekoa, kanta piloa baitago jasotzeko modukoa. Baina gaur egun kanta oso bat entzuteko denborarik ez da. Gure garaian, arratsalde osoa ematen genuen diskoak entzuten! Sakontasuna falta da, telebista ikustea besterik ez dago. “Guk pentsatuko dugu zuen orde” esaten dute. Baina zerbait berria etorriko denaren itxaropena daukat.

Egungo euskal musikan talde asko dago, baina nik eskatuko nieke gauzak egiteko sakontasunarekin. Arinkerietan bizi gara. “Bizitza laburra da eta goazen bizitzera”, diote batzuek. Baina bizitza zer da ba? Hori baino ez bada, aspergarria da. Badirudi gure kultura gastronomia eta bidaiak baino ez direla.

Gure agintariak, gure kultura bultzatzen egon beharko luketenez, ez dute ez ideiarik ezta interesik ere euskara eta euskal kulturarekin. Eta hori esan beharra dago. Musika programatzen ari diren asko eta asko erdalkeria hutsean bizi dira. Aginte handikoak barne. Bertakoa ez badugu babesten eta aupada ematen, ez goaz ondo. Eta, ez badute bizi, nola aupatu? Nola aurrera aterako dugu gure kultura beharrezanik ez bada?

“Gure agintariak ez dute ez ideiarik ezta interesik ere euskara eta euskal kulturarekin. Bertakoa ez badugu babesten eta aupada ematen, ez goaz ondo”

Xabier Amurizak esaten zuena, militantzia ezin du kultura bat gorde baina militantzia urritu denean, beharrezana sortu beharra dago. Betiko borrokan gaude oraindik. Geurea babesten ahaleginu beharko ginateke. Frantziak, Brasilek eta Kanadak kuotak dituzte, eta euren aurrekontuetako ehuneko handi bat zuzentzen dute bertako kultura babestera. Gurea urrituz doa, ez ordea erdal musikarena, adibidez. Eta ez bakarrik gazteak, helduak ere erdal musika entzuten eta erdal kulturaren murgiltzen dira batik bat, gure musikaz paso egiten dute.

Gazte batek, gauzak horrela ikusita, espainolez edota ingelesez abestuko du, nahiz eta euskalduna izan. Eta gure kultura utziko du. Niri pena ematen dit horrek, hori baita gure geroa, gure ondorengoak gutxi ikusten ditut. Errealitatea da hori.

Kantautore bezala definitzen duzu zure burua baina eszenatokian lehen mailako hainbat musikaririk laguntzen dizute, zure azken diskoa *Nire bihotzak zure begiak ditu da* horren lekuko. Hamalagarren diskoa duzu.

Beno, kantautore... Ni naiz kanten egilea, besterik gabe, baina musikari onak ditut lagun. Gustura geratu naiz diskoarekin. Neure-neurea da. Sarriren abesti bateko hitzak izan ezik, nik konposatu eta idatzi ditut abestiok. Normalean, lau urtetik behin ateratzen ditut diskoak. Gure herria txikia da eta ez dut erre nahi ikusleria.

Egun eta gau ematen dut lan honetan, proiektu txiki eta handiagotan. Beste musikal bat egiteko gogoia daukat, baita zerbait biluzia egiteko gogoia ere, nik bakarrik gitarrearekin, bakarlari gisa. Orain formatu txikiko ikuskizunak daude bogan, eta Larrabetzun eta Arrigorriagan aritu naiz bakarkako kantaldiak egiten. Garaietara ere egokitu beharra dago... ■

Noranahi zoazela. Nonahi zaudela. Zure jendearekin. Zure iritzia adierazi nahi duzunean, zeure erara. Euskara zure bizimoduaren osagaia da. Berezkoa duzu. Zu eta zure lagunen artean, zure giroan, **gozatu euskaraz**.

BFA DFB
Bizkaiko Foru Aldundia
Diputación Foral de Bizkaia